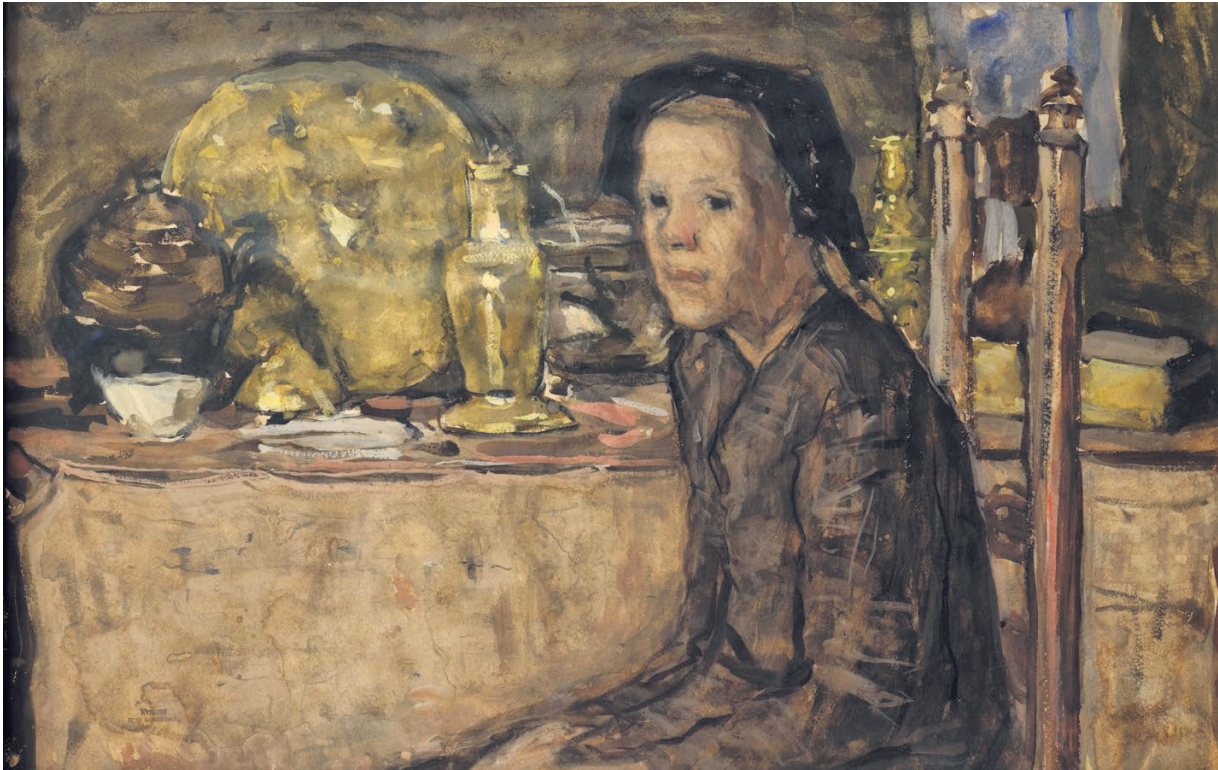




Kunst Suze Robertson (1855-1922) was compromisloos en onverstoobar

Schijnwerpers op vergeten kunstenares

Honderd jaar geleden overleed Suze Robertson. Het oeuvre van de Nederlandse kunstenares was nooit in kaart gebracht, maar nu is er op initiatief van Museum Panorama Mesdag de monografische studie *Suze Robertson. Toegewijd. Eigenzinnig. Modern.* Het boek wordt op 24 september gevolgd door een grote overzichtstentoonstelling.

Marjolijn de Cocq
KUNST



Ze was een radicale vernieuwer, die in bijna veertig jaar tijd zelfbewust, compromisloos en onverstoobar bouwde aan haar oeuvre. De thema's die ze koos – stillevens, naakten, stadsgezichten en vrouwen in interieurs – waren wellicht alledaags, haar gebruik van kleuren en materialen was ongeëvenaard en haar techniek baanbrekend. Er zijn straten naar haar genoemd, onder meer in Amsterdam Overtoomse Veld, Almere en Hengelo. Maar wie weet nog wie ze is?

Ten onrechte is ze als kunstenaar vergeten, Susanne (Suze) Robertson (1855-1922), die aan de wieg stond van de moderne kunst in Nederland. Pleitbezorger hier is Suzanne Veldink, hoofd museale zaken van Museum Panorama Mesdag. In 2013-2014 wijdde dit Haagse museum een kleine expositie aan Robertson, die bevriend was met de oprichters van het museum: Hendrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag-van Houten. Het echtpaar verzamelde ook haar werk en steunde haar daarmee in barre tijden.

Veldink werkte vanaf 2018 met kunsthistoricus en medeconservator Kees van der Geer en schilderijenrestauratoren Annemiek van Stokkom en Laura Kolkema om de coronabeperkingen heen aan de lijvige en zeer minutieuze studie *Suze Robertson. Toegewijd. Eigenzinnig. Modern.*, die is gepubliceerd voorafgaand aan

een grote overzichtstentoonstelling die 24 september opent. Ze konden toen, schrijft Veldink, nog niet bevroeden dat in 2022 verschillende projecten zouden focussen op vrouwelijke kunstenaars en hun plek in de kunstgeschiedenis – zoals de biografie van Jolande Withuis en de zes tentoonstellingen over de even gedreven Jeanne Bieruma Oosting (1898-1994).

Levend naakt

Susanne Robertson werd op 17 december 1855 in Den Haag 'geboren voor de kunst', zoals voorzitter Hendrik Haverman van de Haagse kunstenaarsvereniging Pulchri bij haar overlijden zei. Haar tekentalent werd al jong onderkend, maar werd bij een negende kind van een failliete handelaar in hout- en metselmaterialen – haar moeder overleed toen ze nog geen twee jaar was – ook weer niet aangemoedigd.

Vanuit een pleeggezin kwam ze in 1867 terecht

Robertson stond open voor nieuwe stromingen, al werd ze vaak geschaard onder de Tachtigers

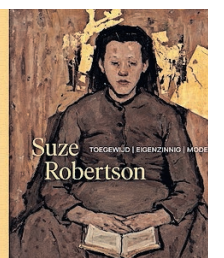
in het Nederlandsch Opvoedingshuis, een Haags internaat waar tekenonderwijs werd gegeven; ze kwam ervandaan met een 'akte van bekwaamheid tot huisonderwijzeres in het vak tekenen'. Maar ze wilde meer en zette door – het is Kees van der Geer die haar levensverhaal gedetailleerd optekent. Hoe ze met extra hulde eerder voor vrouwen mogelijk was geworden. Hoe ze om den brode les gaf; eerst in Den Haag en daarna in Rotterdam waar ze zich inschreef voor de Rotterdamse academie. Hoe ze tot haar ergernis niet net zoals haar mannelijke studiegenoten levend naakt mocht tekenen – iets wat ze uiteindelijk toch gedaan kreeg, een voorbeeld van haar daadkracht en eigenzinnigheid.

In 1883 vestigde Robertson, toen 27 jaar oud, zich dan toch als zelfstandig kunstenaar in Den Haag. In die beginjaren, schrijft Veldink – die zich in de studie werpt op de dwarsverbanden tussen haar werk en dat van voorgangers en generatiegenoten – is in stijl en onderwerpkeuze de erfenis van onder meer de Haagse School en de Franse realisten zichtbaar. Maar in haar gebruik van diepe en gloedvolle kleuren gaat ze al snel een andere kant op, waarbij het werk van de Italiaanse kunstenaar Antonio Mancini een sleutelrol lijkt te hebben gespeeld en met wie ze een interesse voor verfpbreng en oppervlaktestructuren deelt.

Door haar huwelijk met kunstenaar Richard Bisschop werd Robertson in 1892 onderdeel van een invloedrijke, maar als behoudend bekendstaande kunstenaarsdynastie. Zijzelf stond juist open voor nieuwe internationale stromingen, al werd ze voor het gemak vaak geschaard onder de parapluuterm van de Tachtigers – ze werd van al haar leeftijdgenoten volgens Veldink het meest vergeleken met generatiegenoot Breit-

→ **Nelly bij het Oudhedenstalletje (ca. 1895-1898). Het kindermisje Nelly zou als model dienen voor tientallen schetsen, tekeningen en schilderijen van Suze Robertson.**

FOTO PIET GISPEN
PHOTOGRAPHY



Suze Robertson. Toegewijd. Eigenzinnig. Modern. Suzanne Veldink, Kees van der Geer, Annemiek van Stokkom, Laura Kolkema. €29,95, 200 blz.



In het laatste decennium van haar leven werd Robertson alom gewaardeerd, op financieel gebied waren er geen zorgen meer. Maar in de laatste periode van de Eerste Wereldoorlog raakte ze haar inspiratie en creativiteit kwijt, haar huwelijk was (zo blijkt uit de archieven die haar erven zonder voorwaarden openstelden) voor haar 'het ongeluk' geweest, werken ging moeizaam en op 22 oktober 1922 overleed ze, 66 jaar oud. Hopelijk, schrijft Veldink, zorgt deze publicatie ervoor dat Robertson nu alsnog haar verdiende plek in de canon van de Nederlandse kunstgeschiedenis krijgt.

Stefan Raatgever



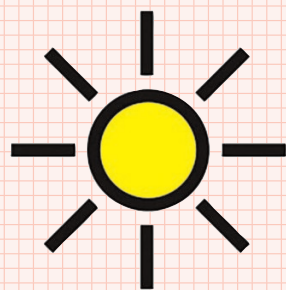
Lowlands verhoogde de kaartprijs met **35 euro**, maar maakt niet genoeg winst.



De Nachtwacht wordt verdeeld in 8000 NFT's à 250 euro per stuk.



VERSCHRIKKELIJK



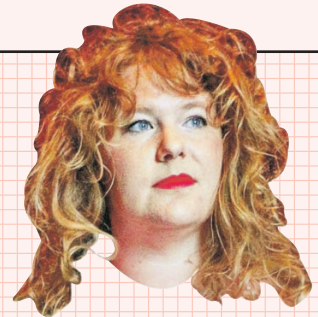
De discussie over de **hittegolf** was erger dan de warmte zelf.



Zwarte zaterdag
valt tegenwoordig
op vrijdag tot en met
donderdag.

LOWBROW

HIGHBROW



ELFRIEDE JELINEK
DE PIANISTE
ROMAN QUERIDO

Het Stedelijk Museum breidt uit met **drie werken van collectief Drift.**

BRILJANT



Serena Williams was bij haar eerste, officieuze afscheid al in tranen.



Het **eigen doelpunt** van FC Emmen tegen PSV verdient een plek in een museum voor moderne kunst.